

KÖZVÉLEMÉNY.

POLITIKAI TARTALMU LAP.

Megjelen minden esütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:		Hirdetések jutányos árért közöltetnek.	
Egész évre	6 frt — kr.	Győrött, Deák Ferencz-utca 8. szám.		Nyilttéri közleményekért petítsoronként 5 kr. és 30 kr. bélyegdíj fizetendő.	
Fél évre	3 frt — kr.	hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések küldendők.		Kéziratok nem adatnak vissza.	
Negyed évre	1 frt 50 kr.	Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur papirkereskedése és könyvnyomdája is.			
Egyes szám ára: 5 kr.					

M. tisztelt olvasóinkhoz.

Több oldalról hozzánk érkezett tudósítás szerint lapunk fennállása iránt azonos hit van a m. t. katolikus közönségnél elterjedve, mintha lapunkat egyes macenások nagylelkűsége alapította volna és e nagylelkűség lapunkat díj nélküli szétküldözgetéssel fenn is tartaná. — fájdalom, ez nem úgy van! — e miatt azon kellemetlen helyzetben vagyunk, hogy daczára a legőszintébb kérelmeinknek, lapunk hordatói közül mai napig az első évnegyedért 140, a másodikért 151 és a jelenért 173 az előfizetési díjakat eddig nem küldötte be.

Mivel pedig lapunk fennállását pusztán az előfizetési díjak lehetősitik, mert hirdetéseinke emlitésre sem méltóan csekélyek:

Egész magyar nyíltsággal felkérjük az eddig hátralékban lévő t. urakat, méltóztassanak a még meg nem fizetett előfizetési díjakat, hogy kiadóhivatalunk szintén teljesíthesse kötelezettségeit, haladéktalanul a kiadótulajdonoshoz, Győrött, Deák-utca 8. sz. megküldeni.

Győr, 1893. november 20.

Hahnekamp György,

lapvezér.

Krisztinkovich Ede,

elölés szerkesztő és kiadótulajd.

Sankovics Bertalan,

szerkesztő.

A kezdet kezdete.

Győr, 1893. decz. 20.

Harcra készen sorakoznak egyrésről vallásunk szent tanai által áthatott katolikusok hitvédelmük ügyében az igazság érzetétől buzdulva, — másrésről a kormány saját egyházpolitikájának keresztülérőszakolásában.

A harezi kürt jeladása különböző oldalról hangzik.

Legelsőnek jelezhetjük a győri megyés püspök körlevelét folyó hó 7-ről espereseihez, melyben a szent ügyet meggyőződésének határozott hangján védelmezi annak kijelentésével, szólítsák fel országgyűlési képviselőjüket, foglaljon állást a kormány egyházpolitikája ellen, mert mi szent István egyháza elveitől el nem állunk és a protestans egyházjogot reánk erőltetni nem akarjuk.

Ugy hisszük, egyházmegyénk főpászto-

rának ezen erélyes felszólamlása minden egyes katolikusnak mélyen szívébe gyökerizik, és meggyőződését minden egyes határozott nyíltsággal fogja tolmácsolni a törvényhozásban képviselője előtt, hogy a veszedelmes uton, melyre vallásunk megsértésével a kormány egyházpolitikáját erőszakolja, még idejekorán a törvényhozás tényezői megállhassanak, s katolikus vallásunk további bolygatásától tartózkodjanak.

A csatára készenlét második jelzése a főrendiháznak decz. 18-iki ülése, melyen gróf Esterházy Miklós Mórincz és gróf Zichy Nándor főrendiház tagjai a kormány egyházpolitikája ellen a katolikusok egybetömörült sorompóba állására mutatnak, és az aciónak a budget ellen ki nem fejtését a kormányzat menetének meg nem akadályozni akarásával indokolják: az erősség tudatában és ismeretében e jelzés csakis a felszólalók alkotmányos érületének a bizonyítéka, s azért teljes bizalommal nézünk a nagy csata elé!

Az 1894. évi január 16-iki budapesti katolikus nagygyűlés iránti értesítés a harc megkezdésének és a harcosok edzettségének, bátor kitartásának harmadik és legfényesebb jelzése, ez impozáns harezi kürt azon tömörülő erő nyilvánulása, mely Magyarország katolikusait egy szívvvel, egy lélekkel a cselekvésre inti, ébreszti szent hitének védelmében.

E küzdelem alakjainak legelseje maga a hercegprimás Vaszary Kolos, kit a katolikus-kör százas bizottsága a gyűlés megnyitására felkért, azután a hercegprimásnak gróf Zichy Nándorhoz intézett levele szerint a püspöki kar testületileg. E nagygyűlés az által, hogy felkarolja a katolizmusnak összes aktualis kérdéseit, egyuttal biztosítékul szolgál, hogy a harczból csak mint győztes térhet vissza a tömörült katolikus közönség.

Ennek ellenében a kormány is saját maga részéről munkás egyházpolitikája érdekében és az egyelőre december 22-én, 23-án kitűzött jogügyi bizottsági ülést, melynek tagjai túlnyomóan a kormánypárt hivi, 18-án már egybehivatta, és ezen ostentatíve a kötelező polgári házasság iránti törvényjavaslatot általánosságban elfogadtatta,

hogy ezzel a felszínre kerülő katolikus mozgalmakat mintegy ellensúlyozza.

A legközelebbi napok eseményei tehát felette kihatóak lesznek közéletünkre ugy, valamint családi tűzhelyünk szentélyére, azért ha a megkezdett harc a végtelékig szivós kitartással vivatik, nem fogunk csodálkozni, s vallásunk iránti hűséggel és buzgalommal sorakozunk köteleységünk ismeretében azon tábor közharcosai közé, mely tábornak kiltartó küzdelme Magyarország ezredéves fennállását eredményezé, mert mi hazánk szeretetét fel nem áldozhatjuk holmi külföldi kísérletek kedvéért, és maradunk katolikusok rendíthetlenül és minden körülmény között: maradunk

hithű katolikusok, kik államéletünkben vallásunk szentségéhez illetéktelen kezekkel nyulni senkinek meg nem engedjük.

Azért bátran a harcra.

Lobogjon a szent igazság zászlója dicsfényvel előttünk és kövessük az ég csillagát, mint a napkeleti bölcsek, kiket az üdvözítő születéséhez vezérelt.

Vezéreljen az szent hitünk örök diadalához!

Éljen a magyar haza és hithű katolikus népe!

A kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslatot az igazságügyi bizottság e hó 18-án kezdi tárgyalni, ez alkalomból Polónyi Géza, ki a függetlenségi s 48-as pártot képviseli a bizottságban, távolléte miatt nem vehetvén részt a tárgyaláson, az igazságügyi bizottság elnökéhez nyílt levelet intéz, melyben kiemeli, miképen azon megállapodások során, melyeknek nemcsak előkészítésében, de kezdeményezésében is résztvett, nemcsak aziránt egyeztek meg, hogy a kötelező polgári házasság elvére fektetett törvényjavaslatnak általánosságban — telhetőleg egyhangu elfogadását — az igazságügyi bizottságban még a karácsonyi ünnepek előtt biztosítják, de nyilatkoztak arra is, hogy a bizottsági tárgyalás e hó 22-én vagy 23-án tartassék meg, miután a nyílt levél író 18-án Budapesten nem lesz, a bizottságból kimaradása bejelentésével kijelenti, hogy a kötelező polgári házasság elvére fektetett javaslatot általánosságban részletes tárgyalás alapjául nemcsak elfogadja, de annak keresztülvitelét a függetlenségi és 48-as párt kérelmeinek diadala közt fogja ünnepelni!

A budapesti katolikus nagygyűlést, mely január hó 16-ára van egybehiva, maga a hercegprimás Vaszary Kolos nyitja meg, akit erre a katolikus

kus-kör szűz bizottsága levélben kért meg. A hercegprímás gróf Zichy Nándorhoz intézett levelében tudatta, hogy a nagygyűlést személyesen fogja megnyitni, és a püspöki kar testületileg jelen lesz. A szűz bizottság legközelebbi ülésén az ügy rendjét és az előterjesztett programot elfogadták, a tárgysorozat a katolikus egyházat a maga általánosságában, a katolikusok kötelességeit a magán- és közéletben, a katolikus egyház autonómiáját, a házasság kérdését, a katolikus tan- és nevelésügyet, szóval a katolicizmust az életben és az aktuális kérdések iránti vonatkozásban ügyekszik felkarolni.

A főrendiház általános budget vitája minden nagyobb szerű esemény nélkül lezajlott. Gróf Esterházy Miklós Mór, azután gróf Zichy Nándor szólaltak fel s jelezték a magyar katolikusoknak társadalmi mozgalmát az egyházpolitikai reformok ellen, csatlakozott hozzájuk gróf Zay Miklós is. A püspöki kar részéről kisérem nyilatkozott, noha jelen voltak az ülésen a hercegprímás is és a nagyváradi bíboros püspök, úgy a kalocsai érsek is.

A győri püspök ő exellentiaja — mint az „Egyetértés”-ben olvassuk, — következő levelet intézte espereseihez:

A ft. esperesi hivatalnak! Irjon a kerület, ha ekkoráig nem irt volna országgyűlési képviselőjének, hogy az egyházpolitika ellen, melyet a kormány vall, állást foglaljon. Legyen meggyőződve a képviselő ur, miszerint a felfogatás még nagyobb zavart szül, mint az, melyből kibontakozni akart politikájával a kormány, mi szent István egyház elveitől nem fogunk elállani, nem is akarjuk tűrni, hogy a protestáns egyház jog kielenz millió katolikus nyakára erőltessék. A házasság szentség, — a házasság felbonthatatlan, — semmisítő akadályokat az egyház van jogosítva kijelölni. A bírások ezek felett az egyházat illeti. — Győr, 1893. decz. hó 7. Zalka János s. k., püspök.

Az igazságügyi bizottság e hó 18-iki ülésén a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot egyértelműleg a tárgyalás alapjául általánosságba elfogalta; e szerint megkezdődik annak részletes tárgyalása, vagyis a törvényhozási munkának azon stádiuma, hol a törvényjavaslat hatása, hordereje egész maga valóságában megismerhető leend.

Társadalmi büneink.

„Az első, ki közületek bűn nélkül való, veszen reá követ!” Üdvöztünk e szavait írjuk zászlónkra, és megkíséreljük barangolásunkat az emberi társadalom fejlődésének utolsó százada történelmében, a nélkül, hogy bármi elfogultság korlátozna, vagy oly röpke szavak, mint Guizotnak azon megjegyzése, hogy az emberi elme gondolatmenetének tetőpontját a francia forradalomban érte volna el, befolyásolna elmélkedésünkben; pusztán a tények alapjára állunk, és egész nyugalommal elemezzük azon uralkodó eszméket, melyek az emberi társadalom alakulására, fentartására, fejlődésére lényegesen befolytak.

A hűbérkorszak a szabadfejlődés határozott gátjának felismertve, az emberiségnek iránta azon véleménye izmosult, ha a hűbériség minden egyes alkata eltöröltetik, a törvény előtti egyenlőség, a szabad fejlődés, és a nép önfentartási ösztönén nyugvó testvériség, szóval e hármasság jelszó: szabadság, egyenlőség s testvériség, megteremtí a lehetőséget, hogy az ember saját létét iparával, munkájával biztosíthatja, a megélhetés akadályai elmulnak, és a békében dolgozó egyén a haladás minden esélyeit saját jólétére fordíthatja.

Az európai viharok, melyek a hűbérkorszak erőszakos megtörésére felzúdultak, hasonlóan a borforradáshoz, mulékonyaknak jeleztek, és az emberi elme teljesen reménylette az egyén önértékének érvényesülhetése korát, hogy a gátok eltávolításával, mit a leomlasztott válaszfalak időnként téresebb és téresebb alakulatokban a szellem és erkölcs hatalmával lehetővé tettek, az emberi jogoknak minden egyesre kiterjesztése mellett a megélhetés

forrásai a békés foglalkozás és fejlődés ezerszínű mezején a tudomány, a művészet, az ipar, a szorgalom, vagyis a haladás és tökélyesbülés végnélküli pályájával megnyílnak, — és a szabadabb lett munka a gondolat, a lelkiismeret, a szószék, és a sajtó szabadsága által gyamolítottva, az ember a társadalmi élet függetlenségének biztosítása által a közteherviselés kötelemén a jogegyenlőséget, mint az egyéni és társadalmi szabadság védbástyáját, erősségét megdönthetlenné emeli, és az emberi elme véges működésének magasatos törekvését, az erkölcsös állam létesítését eléri.

Ezzel a munka hatalmas politikai tényezővé alakult, befolyása egy lett a társadalom fejlődésével, az állam hatalmát, műveltségét, haladását lényegesen irányító erővé növekedék.

A munka a tulajdon fogalmára vergődve épen úgy igénylé az állam védelmét és köztisztelést, mint bármi más tulajdon s beismertett azon elv igazsága, hogy a ki a munkás kezét megakadályozza, a tulajdont támadja meg.

És Carrara kimondotta azon örök igazságot, hogy

„Az emberi társadalom létindoka a jogvédelem”.

Az értelem és az erkölcs általánosítása mellett azonban vannak az emberi tevékenységnek más mozgató erői is.

Például, megismerjük, hogy az ügyesen alkalmazott haszonvágy, magasabb indokú cselekvéskört eredményezhet; azonban mért a munkásnak nyomora nem agyrem, hanem szomorú való, a társadalomnak kell figyelmeztetni, hogy a megszorultaknak helyzete elviselhetőbb, enyhébb, a társadalom többi rétegeivel összhangzatosabb legyen, ne hogy veszélyessé válják a nyomor.

Teljesen igazat adunk, hogy a mint egyrésztől a munkaadónak tudatlansága, szűkkeblűsége, közönyössége, erélytelensége, magasabb eszmék iránti fogékonytalansága bénítólag hatnak a munkásra, akép másrésztől a munkásnak rend s gazdálkodás szeretet hiánya, könnyelműsége, erkölcstelensége, kiesapongó részegsége őt menthetlenül a legaljasabb nyomorba süllyeszti.

TÁRCSA.

Onnan alulról.

(Folyt. és vége.)

A tüzelő mindjárt bent hagyta a bankot. Összekeverte a zsiros paklit s először is a bukott bankárnak osztott s csak úgy a többinek.

Az egyik matróz olyan nyugtalanul várta, vajjon marad-e az ő zöld disznójára valami a bankban s mikor látta, hogy marad még ott jócskán, szétterpesztett ábrázattal szólt oda, az izgatottságtól s a kétségtől szinte remegő hangon:

— Hopp den Schmarn!

— Csak guberáld ki, mond a bankár, a multkori 27 krajczárommal is tartozol még!

A matróz dörmögött valamit fogai között s odaolvasta a halom mellé az ő pénzét is.

— Ide tedd rá.

A tüzelő ráfektette a zöld disznóra a második kártyát.

A matróz meg azt a hosszú vékony nyakas bunkó fejét előre nyújtotta s befeküdt az asztalba; a 25 kros kurtaszárú pipát meg szája szögletébe nyomta s egész testével gusztlált.

— Te gyűsz! . . .

— Mennyid van? — kérdi a bankár . . .

— 18-am.

— Az kevés . . . nekem 19-em van s oda lökte a három kártyát a matróz elé . . .

A bunkófejű matróz kivette a kurtaszárut a

szájából belenyúlt a könyökéig a zsebibe, azután kivett egy marék rézkrajczárt; no még ezt próbára teszem s odaborította maga mellé az asztalra.

A tüzelő ma disznóban volt; bankja háromszor ment körül s ekkor beseperte a rakást, lehetett vagy három forint.

A játék tovább folyt, a bankot megint csak Sáros, a vitorlamester adta.

Ugy éjfél felé járhatott már az idő, amidőn egy kurta vaskos alak döcögött le a lépcsőkön s tartott egyenesen a söntés felé.

A kis bandzsa álmos mosolyt erőltetett az arczára s belesimpaszkodott a kis vaskos karjába. Azután leültek.

Baczó szoroson maga mellé huzta a leányt s ölegette meg csókolgatta festékes arcját. A leány úgy odasimult hozzá, mint a folyondár a fatörzshöz.

Ahogy így ültek, suttogtak, Baczó egy fényes gyűrűt huzott a leány ujjára. A kis bandzsa még közelebb huzódott hozzája.

S amint a leány nézi, nézi ezt a csillogó jószágot, egyszerre úgy megborzadt s remegett, mint a nyárfalevél.

Baczó elé tartva, oda mutatott a gyűrűre . . . egy kis vér folt látszott rajta.

— Hajh! mond a kis vaskos, nem adták ám azt ingyen; de nézd — s odamutatott izmos karjára — van itt erő!

Baczó megnyálozta tenyerét s beletörülte a kis vérfoltot, azután odanyújtotta a leánynak; hisz én ezt a te számodra kerítettem, mert nagyon,

nagyon szeretlek. S husos érzéki ajkát odanyomta a leány homlokára.

S amint így közelről nézte azokat a vi-gyorgó szemeket, meg azt a festett piros arcot, hát megakadt a szeme a tüzelő kormos, piszkos ujjá nyomán.

— Hát ez mi itt a képeden?

A leány ötölt-hatolt, de végre is bevallotta.

Baczó odament az asztalhoz s odakönyökölt a tüzelővel szemben s előbb csak hunyorgatót szőrös szempillájával, aztán rácsikorgatta a fogait s oda szólt:

— Meghalsz kutya . . .

A tüzelő eddig rá sem hederített, de hogy így neki vadult, hát amint ott úgy kezeügyibe esett, úgy vágta csontos öklével kupán, hogy elég volt megállni a lábán.

De hát Baczó ezt már megszokta, kapott ő ilyet már többet is, de egyiket sem hagyta megtorlatlanul.

Széles tenyerével lecsapta azt a függő lámpát — sötétben jobban lehet dolgozni — azután hirtelen, mint a macska, ugrott át az asztalon, oda a tüzelő mellé s hosszú pengéjű hegyes bicskáját belevágta a hasába. Azután neki a lépcsőnek, ki az utcára s nyakába vette a várost.

A tüzelő fájdalmában iszonyut ordított . . . A vitorlamester meg nagyokat káromkodva huzta végig kék zubbonya ujján a nehezen gyuló gyufákat.

De nem egyedül e jelzettek a társadalom nyomorának okozói, hanem mivel a tudomány emelkedése, a közlekedések váltakozó iránya, a találmányok fejlődése, a munkanemek oly gyors átalakulásait követelik, hogy ezek a legszorgalmasabb egyes munkást is a véginséggel sújthatják. A mint előre látható, hogy a kézműipart, kivéve azon kis kört, hol az egyesek szükségleteinek kielégítésére dolgozhat, mindinkább leszorítják a gépek és mert a gépek nagy árak miatt csak kevesek által lévén megszerezhetők, a kézi eszközzel dolgozók pedig a géppel nem versenyezhetnek.

A legjobb szándoka mellett is sok önálló munkás ipara mellől kidől, és helyibe független munkások támadnak.

A folytonos haladással a munka felosztás egyöntetűség és ügyes cselekvés annyi nehézség leküzdését igénylik, hogy ezek a társadalom előre gondoskodásának, tevékenységének minden mozzanatát teljesen kimerítik.

És még hol a módszer feltalálása, hogy az önértékes, szorgalmas, önálló munkás, ki gépet szerezni kellő vagyonnal nem bír, szakmájához, okvetlenül megkivántató gép működésének használásában részeltethessék?!

Az erkölcsök bomlásának mai szomorú korszakában a társadalom és az egyén között mindinkább erősülő ellentétek áthidalhatlan akadálylá szírtesednek.

Avagy természetes állapot-e, hogy a hűbériség gyámkodása alól felszabadult munka elhagyatottságában elpusztul és a nagyban termelés kifejlődése megöli a munkás szabadságát, az önálló kisiparos, mert a tőke versenyét kiállani nem képes, függetlenségének elvesztésében szegődött munkássá fejlődik.

És a fehér rabszolganak, ha folyton dolgozik is, holnapra nincs betevő falatja!? Midőn a létért való küzdelem megtámadja a családi életet, elkülönbözteti ebben az egyéneket, midőn a férj nem szerezhet annyit, hogy családját eltarthassa, és kénytelenül a nő is másfelé, sőt a serdülő gyermekek is külön dolgozni, és az esténként haza kerülő családtagokban a fáradtság elnyomja az egymás iránti érdeklődést, a roncsolt physikum önzővé teszi a magára maradott munkást és elpusztul nála a családnak ethikai alapja.

E küzdelem mellett a sötétség, a tekintély, az absolutismus harcát a felvilágosultsággal, önértékeléssel, demokracziával maig élethalálra vivja, és mindez ugyan közelebb hozza a népeket az emberi jogokból fejlődő intézményekkel, de az e század fordulóján a lángelmék közül kikelt hódító keze műve, mely bérevezeté aljasítja a tudományt, és a közhatalom szolgájává törekedett tenni minden társadalmi intézményt, csak csüggesztőleg hathatnak az ébredő nép törekvéseire: és a negatív hatály alatt nem esoda, ha az egyén bizalom vesztetté lesz.

Lám! a vallás és az iskola az emberi jogokat tanítja, azt állítja, hogy az együttlét a szabadság, egyenlőség, és testvériség nagy elvein alapul, e jogok megilletnek minden embert, és az állam azért áll, hogy e jogokat biztosítja; a közéletben pedig mint munkás azt tapasztalja, hogy testvére a gyár ur vele mint ebbel bánik, s szabadsága, mert gyomra van, rabszolgassá törpül, és ott, hol a létért folyik a küzdelem, a viszonyok egyenlőtlensége az alap.

És mi haszna, ha a törvény biztosítja a pályaválasztás szabadságát!? mily satyra ez, midőn egész életen át fáradtságos munkával és nélkülözésekkel kénytelen a megélhetést a sorstól kiereszkölni!

Avagy elindul a hír, a népszerűség, és dicőség után lelkesülve, de vagyontalanságában a

hatalom, a tőke szirtjein, ha csak önértéke, erkölcsi szolgálva nem aljasítja, megtörnek még reményei is; és e kínos érzet zaklatásaitól üzöttön bolyonghat részvét nélkül, míg a kebelben dúló vihar elsorvasztja végtelen fájdalommal együtt.

Ma a fiskálitás érdek az állam ügy, az állam jövődelmek fokozása a kérdések kérdése, közérkölciség, közjólet, nemzeti közélet tárgyaltan fogalmak, legfeljebb a vér és pénzadó csikarásának anyagai!?

Nincs itt az ideje, hogy a szeretet vallása egész hatásával munkálkodjék a megromlott erkölcsök átalakításain, hisz társadalmi bűneink az enyészet sorvadását hordják méhökben és a megtámadott emberiség csak az erkölcs és szeretet világának melegével orvosolható.

Ne kárhoztassatok tehát, ha előbb nem tudtok növelni és a létet biztosítani?!

Kongrua.

Lapunk megindulásával a katolikus autonomia iránt alapelveinket előterjesztettük, ezekből sem elvenni, sem azokat módosítani, bővíteni nem akarjuk; s mert cselekvésünk alapját irányát jelelik az ott mondottak, helyén levőnek találjuk ma, midőn a kongrua szélében hosszában szőnyegre hozni szándékolatuk, e kérdés felett véleményünket tüzetesen kifejtteni, amaz alapvető előadásainkat ismételni.

A katolikus autonomia létesítésénél szervezésénél megrendíthetlen sziklának jelettük bírtokviszonyaink azon alapját, miképen az állam területnek úgy, valamint a souverain hatalomnak tulajdonjoga a nemzetnek sajátja, melyet átruházás folytán a korona gyakorol.

Továbbá a koronának az államterületből való adományozás, adakozás, alapítványozás, javadalmazások és adakozások csakis a királynak felségjogából gyakorolhatók és a javadalmazásoknak jogalánya maga a cél, melyre alapítottak, u. m. érsekség, püspökség, apátság, vallás, vagy tanulmányi alap.

E szerint az intézmény, illetve testület alakítása, fentartása, védelme az államalakulás tényéből, tekintve ennek fejlődése alapján a koronás magyar királyt megillető és eltörölhetetlen apostoli hatalmából, főkegyuri jogából folyván, igen természetes, hogy hazai jogéletünk fejlődésében bekövetkezett változott jogviszonyoknál fogva az állammal ugyanazonos volt katolikus híveknek, intézményeknek, testületeknek javadalmazása vagyona külön jogszemélylyé domborulásánál a hazai köztörvények oltalma, rendelkezése, hatása alá tartozik.

Következve az egyház védjog; a jus advocatiae, melylyel az állam az egyházat védszárnyai alávéve, gondoskodik annak minden háborítás elleni biztosításáról, oly tevőlegesen még sem nyilvánulhat, hogy az egyház ügyeibe, vagy magánjogi viszonyainak rendezésébe határozni bele folyjék.

És mert Magyarország katolikusainak egyházhivatalaival javadalmak vannak egybekötve, e javadalmaknak általában katolikus jogi természetét a felhozottak után igen könnyen megállapíthatjuk.

Az egyházjavaknál a tulajdonjogot meg kell különböztetni a haszonvétel jogától, és míg az előbbit a katolikus közönség egyházi közművelődési javának nyilatkoztatjuk, addig az egyes javadalmaknak, intézeteknek, alapítványoknak a haszonvételi jogot sértetlen fentartatni kívánjuk.

És pedig nemcsak hazai törvényeink alapján, hanem támaszkodva a kánonjogra is, az ebben leletet jogelvek minden egyházi célokra szánt dol-

got az adományozó illetve alapító szándéka és a katolikus egyház egyetemes jellege szerint, soha az egyes javadalmaknak, hanem az egyház mint erkölcsi testületnek sajátjává válnak minősítik, vagyis a főtulajdonjog az egyetemes katolikus közönséget illetik, ennél fogva még Magyarországon katolikus közönség létezik, az ellenkező kijelentés nélkül adományozott vagyon annak kétségtelen tulajdonát képezi; mindennek folyamánya:

Hogy Magyarországon a törvényhozás a római katolikusok belügyei rendezésébe az egyéni jog megsértése nélkül nem avatkozhatik többé, hanem azon körülménynél fogva, hogy megszűnt uralkodó vallás lenni, kötelme és joga, saját belügyeit függetlenül s önkormányzatilag egyedül az állami főfelügyelet védve alatt, rendezni intézni.

E belügyek egyebek között a kegyuri és párbér megváltásán kívül kétségtelenül a kongrua rendezése is, mert a mint a kegyuri jogok és kötelezettségek, úgy a párbér rendezése kérdéseit autonómikus hitközség létezése nélkül nem képzelhetjük, akép az e javadalmakban való aránylagos részletetést, vagyis a kongrua kérdése megoldását szintén csak autonóm uton kívánhatjuk, — lévén t. i. e javadalmaztatás a katolikus vallásuaknak legbelsőbb belügye, mert még hazai törvényeink szerint a patronatusi jog és kötelelemhez, a párbér kötelelemhez nem katolikus érdeke is oda fűződik hazai jogtörténelmünk fejlődésénél fogva, a kongrua egy tisztán és egyszerűen katolikus javadalmaknak kellő részletetést, mi őt hivatása ellátására képesíti, tárgyzván, sehoggy publiko politikus kérdést, törvényhozási intézkedést nem involválhat.

„Qui bene distinguit, bene docet“. Hogy ne bonyolítsuk ügyis eléggé össze zavart állapotunkat, nem az egyes kérdések felvetése, szellőztetése, sőt a törvényhozás elintézésétől való feltételezése a feladatunk; hanem

a) a katolikus közönségnek jogszemélylyé kell domborulni, mi csak a hármias, községi, egyházmegyei, és országos autonomia létesítésével képzelhető és érhető el, — azután

b) saját önkormányzatának körébe s hatálya alá venni és elintézni mindazon függő kérdéseket, melyek a katolikus vagyon integritását, javadalmazásainak ahban való részletetést illetik, — és ezért

c) óvakodnunk kell, bármely esetenél világi vonatkozású ügyeink feletti könnyebb, vagy gyorsabb, akár sikeresebb intézkedés eléréseért a közhatalom tevékenységét igénybe venni ott, a hol az egyedül intézkedésre csakis a katolikus közönség van és lehet hivatva.

Időelöttinek kell tehát kijelentenünk a kongrua feletti intézkedésnek a közhatalomnál való sürgetését, sőt nemcsak idő előttinek, hanem a katolikus közönség egyéni joga megcsorbitásának kell nyilatkoztatnunk mindama mozgalmat, mely katolikus kérdéseinknek a katolikus önkormányzattól való elvonását, s az államhatalom által való elintézését czélozzák.

Igaz! hogy lassan és nehézkesen szülemlik meg önkormányzatunk, igaz! hogy szomorú annak, kit a helyzet sulya nyom, és a szabadulás pereze esetlegetől esetlegig kitolatik.

De jogaink, tulajdonunk, vagyonunk megóvása, védelme, közérdekekünk csak azon egyetlen kiutat ismerheti célravezetőnek, mely a katolikus közönséget az autonómiahoz s a katolikus vagyonnak kezéhez vételéhez vezetí.

Ez uton minden ingadozás, vagy bizonytalan lépés veszélythozó lehet, míg a jog szigorú fentartása biztosíthatja egyedül csak jövőnket. Azért a budapesti jan. 16-iki közgyűlésünk követelje egy szívvvel és lélekkel:

Az „autonomiát!“

Furcsa ?!

A fővárosi napilapokban olvassuk: a téglagyár, melyről említést tevünk, megalakult és ma már ismeretesek a parlamenti férfiak is, kiknek neveit két nappal előbb nem mertük volna kiírni, mert nem hittük, hogy odaadják jó nevüket a vállalatnak, melyet a vállalkozásairól híres Deutsch & Haas cég alapított.

E céggel, mely inszolid üzemei következtén az állami vállalkozásokból ki van zárva, együtt vállalkozik a magyar képviselőház alelnöke, és elfogad egy oly igazgatósági állást, melyet nem a részvényesek bizalma, hanem az alapító Haas és Deutsch cég, mint az összes részvényesek ez idő szerint még egyedül tulajdonosa ajánl fel neki. Egy valóságos belső titkos tanácsos excellenciás címével, országgyűlési képviselő törvényhozói tekintélyükkel járulnak egy grümdoláshoz, melynél nem az a hiba, hogy a vállalkozók a tényleges értéket poton áron szerezték meg, hanem az, hogy oly magasra szabták meg már a névleges részvénytőkét, hogy a részvényesek későbbi birtokosai fogják megsíratni azt a milliót, a mivel már az alaptőke túl van fizetve.

A most alakult vállalat igazgatósága bizonyára nem tudja mi az, mit cégérükkel két millió hét egész nyolczszázezer frtért a közönségre akarnak sózni?

Az újhegyi téglagyár vételára 105,000 frt, a lábatlani cementgyárt, a csillaghegyi kőbánya társaságtól 135,000 frtért szerezték meg, a deési gipszgyár még nem létezik, ez a társaság tőkéjéből lesz felállítva, a telep maga alig került pár ezer frtba.

A vállalkozók állítják, hogy az újhegyi téglagyárba 350 ezer frtot, a lábatlani cementgyárba 65,000 frtot ruháztak be, így az összesen 600,000 frtra rugó tényleges érték üzemtőkével együtt az egy milliót alig haladja felül, mi a tőzsde rendelkezésére bocsátani szándékozt százezer frt mellett is az alaptőkének egy millió hatszázezer frt hasznot vetne.

A közgyűlési tudósítás azt mondja, hogy a téglagyár évente 40 millió téglát képes előállítani, ez alig hihető, miután eddig sem vala képes 12 milliónál többet gyártani, szakértők állítása szerint a gyártás 12 millióról negyvenre nem fokozható.

Ép ily valótlanok az adatok a lábatlani cementgyárról, e cementgyár nem képes naponta többet előállítani 3 $\frac{1}{2}$ vagon román, és $\frac{1}{2}$ vagon portland cementnél, ez évi 1050 román, és 150 portland cement, és ök 2000 vagon román, és 500 vagon portland cementről beszélnek.

Fájdalom! tőzszabályaink ajtót, ablakot nyitának mindennemű visszaélésnek, s az kétségtelen, hogy ily tőzsde manipulációk vetik meg az ágyát annak a válságnak, mely a helyi értékekben kitörni készül, melyért első sorban a tőzsdetanács lesz ugyan felelős, de másodsorban maga a kormány, mely ezeket megtűri.

Igazán itt lenne már az ideje, hogy ily üzelmeknek, melyek a budapesti piacz szoliditágában vetett hitelt és bizalmat megingatják, eleje vessék.

Az a körülmény pedig, hogy a magyar képviselőház elnöksége is segédkezet nyújt ily könnyelmű és káros üzelmek támogatására, épen megbocsáthatatlan eljárás, e sajnálatos esemény — Bokros Elek esete után — tökéletesen alkalmas arra, hogy a képviselőház elnöki tekintélyét tönkre tegye.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rendkívül érdekes hír** kelt szárnyra Bécsben egy eljegyzésről, melynek személyei az uralkodó család tagjai. Egy főherceg, kire egykor a

legmagasabb méltóság vár, és a kire két nagy birodalom tekint, mint a jövő reményei megvalósítójára, eljegyezte állítólag most szombat este azon főhercegnőt, a ki iránt a legmelegebb rokonszenvvel viseltetik mindenki s a kinek első házassága egy országokra kiható tragédiával végződött.

— **Uj theol. doktor.** Ft. Zehetbauer Ottó a Megváltóról nev. apáczák lelki igazgatója Sopronban, mult szombaton lett a budapesti egyetemen theologiai doktorra avatva. Szívöl gratulálunk!

— **Isteni-szolgálat változas** a helybeli karmeliták templomában. 1894. jan. 1-jével megszűnnek a vásár- és ünnepnapjaimet predikációk, ellenben minden vásár és ünnepnapon délután 4 órakor magyar sz. beszédek lesznek. A délutáni litánia csak magyarul lesz. Az éneklés a vásár- és ünnepnapjaim főmiséjén szinte magyar. Zenker Brunó, perjel.

— **Váczon a katolikusok** között nagy mozgalom indult meg, hogy a budapesti katolikus nagygyűlést megelőzőn előkészítő gyűlést rendezzenek karácson második napján. E gyűlésen tárgyalni fogják az országos nagygyűlés teendőit és megbeszélnek azokat az előterjesztéseket, a melyeket ott javaslatba fognak hozni. Az érdeklődés általános nagy ugy a városban, mint a vidéken.

— **Kossuth Lajos** nagyházkfia könyvtárát az annak megvételére alakult bizottság tizenhat ezer forintért a nemzeti muzeum részére megvette. Az eddig begyűlt összeg az eskomte bank utján táviratilag e hó 17-én be lett küldve nagyházkfiának.

— **Szólnokon** Csávolszky József váczi apátkanonok és egyházmegyei főtanfelügyelő mult vasárnap szentelte fel a város új elemi iskoláját, a Váczról érkező kanonokot a vasuti állomásról mintegy negyven kocsis kísérte, az ünnepélyen gr. Almásy Géza főispán, a törv. elnök, a polgármester, a kir. tanfelügyelő és az összes városi egy megyei előkelőség jelen voltak. Az új iskola Konstantin-iskola nevet kapott, miután ennek létesítésére dr. Schusztér Konstantin megyés püspök huszezer frtot adott.

— **XIII. Leo pápát** 1853. decz. 19-iki konsistoriumban nevezte ki IX. Pius pápa bibornokká, a pápának e jubileuma alkalmából Barocchi bibornok vezetése alatt tiszteletet üdvökvánataival a bibornoki testület, ó szentsége igen meghatottan fogadta az üdvözlést.

— **Az árvaleányok karácsonyfájához** járultak: Nogáll Károly ez. püsp. 10 frt, Holdházy János ez. püsp. 5 frt, Mayrhofer József, nagyprépost 5 frt, Kokas József pr.-kanonok 5 frt, Dr. Bertha János pr.-kanonok 5 frt, Mester István pr.-kanonok 5 frt, dr. Szely Lajos ap.-kanonok 5 frt, Mohl Antal ap.-kanonok 5 frt, Beidl Alajos ap.-kanonok 5 frt, Tóth István kanonok 5 frt, Mladoniczky Ignác kanonok 5 frt, Schlegel Pál kanonok 5 frt, Kapuy Elek 3 frt. — A Kis-Jézus fizesse meg!

— **A magyar góztégla-**, cement- és gipszgyárak részvénytársaság igazgatóságába az alakuló közgyűlésen beválasztották volt Perczel Dezső orsz. képviselőt, a képviselőház alelnökét, mint az Egyetértésből olvassuk, Perczel Dezső már lemondott erről az állásról.

— **A repülő gép terve**, melyet Wellner György tanár a bécsi röptechnikai egyletnek bemutatott, mindjobban közeledik a megvalósuláshoz, a tanár ugyanis a röptechnikai egyesület meghívására felolvasást tartott Bécsben, melyben hangsúlyozta, hogy tervét realizálni lehet, gépe 20—50 méter magasságban fog repülni, s számítása szerint háromszor oly gyorsan halad mint egy gyorsvona.

Nyomatott Nitsmann József könyvnyomdájában, Győr. 1893.

A felolvasás után Löszl elnök kijelentette, hogy a mérnök és építész-egylet saját költségén épített egy mintagépet Wellner terve szerint.

— **A győri kir. ítélőtábla** mint másod s utolsó fokú bíróság 1689/1893. sz. a. teljes ülésében döntvényileg kimondja: hogy azoz, kik égetett szeszes folyadékokkal 100 litert tevő, vagy azt meghaladó, vagy 100 literen alóli mennyiségben saját részükre más beszédségi körzetből engedély nélkül hoznak be, az italmérségi adó alapján kirovandó sokszoros, illetőleg a megrövidítés veszélyének kitett adó 10—20-szoros összegéig terjedhető pénzbüntetéssel, mely azonban 25 frtnál esekélyebb nem lehet, büntetendő.

— **Szomorú végű disznótor.** Kismartonból értesülünk a következő eseményről: Bizonyos St., két ház tulajdonosa, leölette a disznáját; fiával együtt bontották. Bontás közben a fiúnak szörnyű kedve jött a pörkölt máj után; az atya nem teljesítette a kérelmet; a fiu replikált, a mire az atya tenyere nem gyöngéden érintette a fiu arcát. A mire a fiu nyakon ragadta édesatyját, ki viszont mérgeben a kezében levő henteskést fiának hasába döfte. A fiu másodnap belehalt; atyját egyelőre Sopronban hűsre tették.

— **A Szilveszter-estélyi tombolához** ujabban özv. Wisniovsky Agostonné, Puntigam Rezső, Kojanitz Károly, id. Zechmeister Károly, Reich Izidor, Lerm Frigyes, Dragonits Márton, Szax Lajos, Ackerman Gyula, Pernitz Lajos, Lukovits János, Németh Gábor, Feltig Ferencz, ifj. Szalczér Lipót, Surányi János és Szávay Gyula voltak kegyesek nyerepménytárgyakat küldeni, melyekért ez uton fejezi ki hálás köszönetét a győri önk. tűzoltó-egylet parancsnoksága.

Lapvezér:

HAHNEKAMP GYÖRGY.

Szerkesztő:

SANKOVICS BERTALAN.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.

1512/pm. 893.

Pályázati hirdetmény.

Az ujonnan építendő közkórház építési munkái kivitelének biztosítása iránt zárt pályázatot hirdetek.

Az ajánlatok 1894. január 31-ig déli 12 óráig Győr szab. kir. város polgármesteri hivatalába nyújtandók be.

Részletes feltételek és ajánlati űrlapok a városi mérnöki hivatalban kaphatók.

Kelt Győrött, 1893. december hó 18-án.

Zechmeister Károly,

királyi tanácsos, polgármester.

9349/tkv. 893 sz.

Árverési hirdetmény.

A győri kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság ezennel közhírré teszi, hogy kisk. Csaplár Mária képviseletében Csiba György dunaszerdahelyi ügyvéd végrehajtonak, Poda Ágnes, férj, Ollári Vendelné, ballonyi lakos, végrehajtonak szennvedő elleni 151 frt 84 $\frac{1}{2}$ kr. tőke, ennek 1889. évi márczius hó 26-tól járó 6% kamatai, 25 frt 15 kr. perit és végrehajtonak, a győri kir. bíróság területén, Ballony községben fekvő, a ballonyi 193. sz. tjkvben I. 1 sor (99—100) hrsz. 41. sz. ház, udvar és kert egészben, és pedig az Ollári Vendel, kk. Ollári Terézia, Ollári Kálmán, Patasi Jánost illető $\frac{11}{12}$ -rész a végreh. törvény 136. §-a alapján 469 frt kikiáltási árban, **Ballony községhezánál, 1894. évi márczius hó 1-ső napján, d. e. 9 órakor nyilvános birói árverésen** eladatni fog. A venni szándékozók tartoznak a kikiáltási árnak 10%-át bánatpénz fejében a birói kiküldött kezéhez letenni, a vételár és ennek az árverés napjától számított 6% kamatai 3 hó alatt befizetendő. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt alulírott hatóság és Ballony községhezánál betekinthezők.

A győri kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság, 1893. október hó 25-én.

Gerebényi,
kir. törvszékí biró.